

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องแจ็กแฟนคลับ: กรณีศึกษา เมธัส ตรีรัตนวาริธิน จากรายการเรียลลิตี้โชว์อะคาเดมี่ แฟนตาซี โครงการที่ 4 หรือ แจ็ก เอเอฟ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำการศึกษาก่อนตัวและการรวมตัวของกลุ่มแฟนคลับ ที่มีเครือข่ายของความสัมพันธ์ของกลุ่มแฟนคลับ ในการติดต่อสื่อสารของกลุ่มแฟนคลับ ลักษณะของแฟนคลับ ลักษณะของกลุ่มแฟนคลับในระดับต่างๆ และปัจจัยที่ทำให้แฟนคลับในระดับต่างๆ ก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับ โดยงานวิจัยชิ้นนี้ได้อาศัยแนวคิดของ Abercrombie and Longhurst และใช้แนวคิดที่เกี่ยวกับแฟน (Fan) และความเป็นแฟน (Fandom) เพื่อมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแบ่งกลุ่มของผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มแฟนคลับในระดับต้น 2. กลุ่มแฟนคลับในระดับกลาง 3. กลุ่มแฟนคลับระดับสูง เพื่อใช้ศึกษาร่วมกับแนวคิดของ Abercrombie and Longhurst ที่แบ่งกลุ่มของการเป็นแฟนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มแฟนคลับในระดับของความเป็นปัจเจกบุคคล (Fan) 2. กลุ่มแฟนคลับที่เป็นกลุ่มลัทธิพิธีหรือกลุ่มวัฒนธรรมย่อย (Cults or Subcultures) 3. กลุ่มผู้ที่มีความกระตือรือร้น (Enthusiasms)

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มแฟนคลับในระดับต้นจะมีความคล้ายคลึงเทียบเคียงได้กับกลุ่มแฟนคลับในลักษณะของความเป็นปัจเจกบุคคล (Fan) ของ Abercrombie and Longhurst ที่กล่าวไว้ว่าการเป็นแฟนที่เกิดขึ้นนั้นเป็นที่ตัวบุคคลที่มีความชื่นชอบ และหลงใหลในรายการหรือศิลปิน และเป็นบุคคลที่มีการใช้สื่อมวลชนเป็นอย่างมาก (mass media) นอกจากนั้น จะยังไม่มี การติดต่อกันโดยตรงในบรรดาผู้ที่มีความชื่นชอบในสิ่งเดียวกัน แฟนคลับในระดับต้นก็จะมีลักษณะเป็นปัจเจกบุคคลที่คล้ายคลึงกับแนวคิดของ Abercrombie and Longhurst และจะเห็นได้ชัดเจนจากการใช้สื่อของแฟนคลับกลุ่มในระดับต้นนี้ พวกเขาจะเป็นกลุ่มที่ใช้สื่อมากที่สุด ส่วนกลุ่มแฟนคลับในระดับกลาง ผู้วิจัยพบว่าแฟนคลับในระดับกลาง จะมีความคล้ายคลึงและเทียบเคียงได้กับกลุ่มลัทธิพิธีหรือกลุ่มวัฒนธรรมย่อย (Cult and Subculture) จากแนวคิดของ Abercrombie and Longhurst กล่าวไว้ว่า กลุ่มแฟนคลับในลักษณะนี้ จะมีความชื่นชอบ หลงใหลในตัวศิลปิน รายการ และประเภทรายการที่เด่นชัด การเปลี่ยนผ่านจาก “แฟน” มาเป็นกลุ่มลัทธิพิธีหรือกลุ่มวัฒนธรรมย่อยนั้นพิจารณาจากการใช้สื่อที่ยังคงมีการใช้สื่อเป็นอย่างมาก แต่จะมีการกลั่นกรอง การคัดสรรภายใต้รสนิยม ซึ่งทำให้มีการใช้สื่อที่มีความเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น

กลุ่มแฟนคลับแจ็กในระดับกลางจะมีการใช้สื่อที่มีลักษณะพฤติกรรมและการเลือกใช้สื่อในการสร้างเครือข่ายและรับส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ มีการเลือกใช้สื่อที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น เพื่อที่จะให้กลุ่มแฟนคลับได้รับทราบข้อมูลที่มีความพิเศษกว่าข้อมูลที่ได้รับจากสื่อมวลชนด้านต่างๆ โดยเฉพาะการใช้สื่อทางด้านอินเทอร์เน็ตของกลุ่มแฟนคลับ ซึ่งใช้สื่อทางเว็บไซต์ ได้แก่ เว็บไซต์ www.jackmethusclub.com และเว็บไซต์ www.pantip.com เป็นเว็บไซต์ที่สำคัญ และมีการ

เชื่อมโยงของระดับความสัมพันธ์ของเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากกลุ่มแฟนคลับในระดับต่างๆ เข้ามารวมไว้ด้วยกันของกลุ่มสมาชิกแฟนคลับกลุ่มต่างๆ

ในลำดับสุดท้ายของการศึกษากลุ่มแฟนคลับ คือ กลุ่มแฟนคลับในระดับสูง พบว่ากลุ่มแฟนคลับในระดับสูงของเจ็คกับกลุ่มที่เรียกว่ากลุ่มของผู้กระตือรือร้น ของ Abercrombie and Longhurst พบว่ามีความเหมือนกันในระดับของความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่น และการรับข้อมูลข่าวสารและการหาข้อมูลข่าวสารที่ค่อนข้างพิเศษกว่ากลุ่มอื่น แต่จากที่ Abercrombie and Longhurst ได้อธิบายถึงลักษณะของกลุ่มที่มีความกระตือรือร้น ว่ากิจกรรมต่างๆ ของผู้กระตือรือร้นไม่มีรากฐานจากเนื้อหาของสื่อ (media images) อย่างที่เกิดขึ้นในกิจกรรมของกลุ่ม “แฟน” และผู้ที่มีความกระตือรือร้นสันนิษฐานได้ว่าเป็นผู้ที่มีการใช้สื่อน้อย (light media users) ในสื่อสิ่งพิมพ์พิเศษที่ผลิตขึ้นเพื่อพวกเขาโดยเฉพาะ และสื่อพิเศษเหล่านั้นก็จะหมุนเวียนอยู่ในกลุ่มของพวกเขา นั้น กลุ่มแฟนคลับในระดับสูง ซึ่งอาจจะนำมาเทียบเคียงไม่ได้ เพราะเนื่องจากกลุ่มแฟนคลับในระดับสูงยังมีการพึ่งพาสื่อมวลชนอยู่บ้าง และสื่อพิเศษเฉพาะที่ ตามที่ Abercrombie and Longhurst ได้กล่าวถึงนั้นก็ยังไม่ปรากฏในกลุ่มแฟนคลับในระดับสูง เนื่องจากภายในกลุ่มแฟนคลับต้องอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่า ในการรับส่งข้อมูลข่าวสารมากกว่าและการผลิตสื่อพิเศษที่เป็นเฉพาะของกลุ่มขึ้นมา กลุ่มแฟนคลับในระดับสูงนี้จึงมีลักษณะความสัมพันธ์ส่วนตัวของสมาชิกภายในกลุ่มค่อนข้างสูง และมีวิธีการหาและกระจายข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน โดยที่แทบไม่ต้องพึ่งพาสื่อมวลชน

การศึกษาเรื่องการก่อตัวของเครือข่ายแฟนคลับรายการเรียลลิตีโชว์ กรณีศึกษา เจ็ค เอเอฟ 4 ได้แสดงให้เห็นถึงการก่อตัวและการรวมตัวกันในลักษณะของความเป็นปัจเจกบุคคลและในระดับกลุ่ม ซึ่งมีความเหมือนและแตกต่างกันของกลุ่มแฟนคลับในระดับต่างๆ ผ่านการใช้สื่อมวลชนด้านต่างๆ โดยมีการก่อตัวของเครือข่ายของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่ม และนำไปสู่การเชื่อมโยงของแฟนคลับกลุ่มต่างๆ เข้ามารวมตัวกัน และอยู่ร่วมกันในพื้นที่พื้นที่หนึ่งสังคม